

กลยุทธ์การสื่อสารของรัฐบาลทักษิณ 2

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต *

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

นับแต่ปีพ.ศ.2544 ที่พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้นำพรรคไทยรักไทยสู่ชัยชนะในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและจัดตั้งรัฐบาลทักษิณ(1) ขึ้นนั้น มีปรากฏการณ์ทางการสื่อสารที่น่าสนใจและมีนัยยะสำคัญทั้งทางสังคมและการเมืองเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง “การคุกคามและแทรกแซงสื่อ” เป็นสิ่งที่รัฐบาลทักษิณ(1) ถูกตั้งคำถามและต่อต้านมาโดยตลอดระยะเวลา 4 ปีในการบริหารประเทศ ทั้งนี้มีงานวิจัย บทความและข้อเขียนจำนวนมากไม่น้อยที่ได้ศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับวิธีการต่างๆ ที่รัฐบาลใช้ในการควบคุมสื่อทั้งอย่างโจ่งแจ้งและแบบยล ซึ่งวิธีการเหล่านั้นสะท้อนให้เห็นถึงกลยุทธ์(strategy) ทั้งในเชิงโครงสร้าง (structure) และในเชิงปฏิบัติการ (action) เพื่อจัดการกับเสรีภาพทางข่าวสารผ่านสื่อมวลชนอันเป็นองค์ประกอบสำคัญของการปกครองและวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

เมื่อพรรคไทยรักไทยชนะการเลือกตั้งเป็นครั้งที่สองในเดือนกุมภาพันธ์ ปีพ.ศ.2548 และมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคมากกว่า 2 ใน 3 ของที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร ทำให้เกิดปรากฏการณ์พรรคการเมืองพรรคเดียวที่กุมอำนาจในการบริหารประเทศเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทย (one-party dominance) ในรูปแบบคล้ายคลึงกับกรณีประเทศญี่ปุ่น และมาเลเซียที่ถูกปกครองโดยพรรคการเมืองเดียวมาเป็นเวลานาน

ในทั้ง 2 กรณี รัฐบาลพรรคเดียวมีกลยุทธ์ทางการสื่อสารที่น่าสนใจอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในส่วนการบริหารความสัมพันธ์กับสื่อมวลชน ในกรณีของญี่ปุ่น รัฐบาลภายใต้พรรค LDP ที่ครองอำนาจอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่พ.ศ.2498 อาศัยความสัมพันธ์อันสมานฉันท์แบบถ้อยทีถ้อยอาศัย และให้เกียรตินักวิชาชีพสื่อมวลชนอย่างสูง ในพิธีการต่างๆ ของรัฐ สมาชิกสื่อมวลชนจะได้รับการต้อนรับอย่างดีเสมอ ขณะเดียวกันรัฐบาลจะแต่งตั้งให้นักสื่อสารมวลชนเป็นสมาชิกสภาที่ปรึกษาต่างๆ ของรัฐบาล จากจำนวนสภาที่ปรึกษาทั้งหมด 200 องค์กร มีมากกว่า 100 องค์กรที่มีนักสื่อสารมวลชนเป็นที่ปรึกษา นอกจากนี้ ประชานุกรมการของหนังสือพิมพ์ฉบับใหญ่ๆ ก็มักจะได้รับเสนอชื่อโดยรัฐบาลให้ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทำให้สื่อมวลชนค่อนข้างเกรงใจและเลือกที่จะนำเสนอข่าวดีเกี่ยวกับรัฐบาลมากกว่าข่าวร้าย หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ เลือกที่จะเซ็นเซอร์ตัวเองนั่นเอง

* อาจารย์ประจำภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ยิ่งไปกว่านั้นรัฐบาลญี่ปุ่นยังอาศัยอำนาจในเชิงโครงสร้าง ทั้งโครงสร้างทางเศรษฐกิจเช่นการอนุมัติงบประมาณ โครงสร้างการกำกับดูแล เช่น การออกใบอนุญาตประกอบการวิทยุและโทรทัศน์และกฎหมายวิทยุและโทรทัศน์ เพื่อควบคุมและแทรกแซงไม่ให้สื่อมวลชนนำเสนอเนื้อหาที่มีนัยยะลบทางการเมืองต่อรัฐบาล¹

ส่วนในกรณีของมาเลเซีย รัฐบาลผสม BN (Barisan Nasional) ใช้กฎหมายการออกใบอนุญาตสื่อ กฎหมายความมั่นคง และกฎหมายหมิ่นประมาทที่รัดกุมเคร่งครัดเป็นกรอบหลักในการควบคุมสื่อ ควบคู่ไปกับการเป็นเจ้าของธุรกิจสื่อต่างๆ ทั้งหนังสือพิมพ์และวิทยุ โทรทัศน์โดยกลุ่มนายทุนซึ่งเป็นเครือญาติและพันธมิตรกับนายกรัฐมนตรีคนก่อนคือ ดร.มหาธีร์ มุฮัมมัด ผู้ซึ่งอยู่ในตำแหน่งมานานกว่า 22 ปี²

แม้พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จะอยู่ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมาเพียง 4 ปีเศษแต่วิธีการบริหารประเทศภายใต้สโลแกน “ยุคใหม่ ทำใหม่” ก็ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ของสังคมอย่างกว้างขวางและลุ่มลึก ในส่วนของการสื่อสาร นอกจากการแทรกแซงและคุกคามสื่อแล้ว พ.ต.ท.ทักษิณ ยังมีกลยุทธ์อื่นๆ ที่น่าจับตามอง ในการบริหารจัดการการสื่อสารอีก จากภูมิหลังการเป็นนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ พ.ต.ท.ทักษิณได้อาศัยกลไกทางธุรกิจในการครอบครองกิจการสื่อ ดังจะเห็นได้ว่า ก่อนที่พ.ต.ท.ทักษิณจะกลับเข้าสู่เวทีทางการเมืองในปีพ.ศ.2544 บริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด(มหาชน) ซึ่งครอบครองชินวัตรเป็นผู้ก่อตั้งได้เข้าซื้อหุ้นของบริษัท ไอทีวี จำกัด จนสามารถเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ได้ในที่สุด มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า ทิศทางการนำเสนอข่าวเลือกตั้งของไอทีวีในช่วงรณรงค์หาเสียงก่อนการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ.2544 มีลักษณะโน้มเอียงไปในทางสนับสนุนพ.ต.ท.ทักษิณและพรรคไทยรักไทย³ นอกจากนี้ พ.ต.ท.ทักษิณยังเป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกที่มีรายการของตนเองเพื่อสื่อสารโดยตรงกับสาธารณชน ผ่านสื่อวิทยุและโทรทัศน์ภายใต้ชื่อ “นายกทักษิณพบประชาชน” และเมื่อไม่นานมานี้ ยังริเริ่มให้มีรายการ “นายกทักษิณพบสื่อมวลชน” เพื่อเปิดพื้นที่ให้สื่อมวลชนซักถามประเด็นต่างๆ จากนายกรัฐมนตรีโดยตรงเป็นประจำสัปดาห์ละครั้งอีกด้วย

บทความนี้สรุปเนื้อหาจากการวิจัยในชื่อเดียวกันซึ่งครอบคลุมช่วงเวลาตั้งแต่รัฐบาลทักษิณ (2) เข้าบริหารประเทศในเดือนมีนาคมพ.ศ.2548 จนถึง เดือน ธันวาคมของปีเดียวกัน โดยมุ่งศึกษากลยุทธ์ต่างๆ ทาง การสื่อสารของรัฐบาลทั้งในเชิงโครงสร้างและเชิงปฏิบัติการ ภายใต้ความเข้าใจที่ว่ารัฐบาลชุดปัจจุบันเป็นรัฐที่ถูกผนวกเข้ากับอำนาจทุนและมีผลประโยชน์โยงกับกิจการของกลุ่ม

¹ Ito, Youichi, “The Influences of Historical Experiences on the Japanese Political Communication Research” *Keio Communication Review* 25, 2003. pp. 3 - 17.

² Zaharom Nain, 2000, Portraying Poverty : the Media and the Poor in Malaysia. in *Media and Human Rights in Asia*. Singapore : AMIC

³ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2546. สื่อมวลชนในยุคปฏิรูป. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คบไฟ.

ธุรกิจต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มธุรกิจในเครือบริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น ซึ่งสมาชิกในครอบครัวของนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ ในบริบทที่อำนาจทางการเมืองของรัฐบาลทักษิณ

(2) เป็นปีกแผ่นมันคงยิ่งกว่ารัฐบาลใดในประวัติศาสตร์ร่วมสมัยของไทย บทความนี้จะพยายามแสวงหาคำตอบต่อคำถามหลัก 2 คำถาม คือ

- 1) กลยุทธ์การสื่อสารของรัฐบาลทักษิณ(2) มีลักษณะอย่างไร และเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์อะไร
- 2) 2) กลยุทธ์การสื่อสารของรัฐบาลทักษิณ(2) มีความสืบเนื่อง(continuity) หรือเปลี่ยนแปลง(change)จากสมัยรัฐบาลทักษิณ(1)อย่างไร

ทั้งนี้การศึกษาอาศัยการเก็บข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร (document research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้แนวทางเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงวิพากษ์ (critical political economy) ที่เน้นศึกษาทางประวัติศาสตร์และแบบองค์รวม และใช้การวิเคราะห์วาทกรรมทางการเมือง

แนวคิด /ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด/ทฤษฎี และงานวิจัย ดังต่อไปนี้ถูกใช้เป็นกรอบในการศึกษา

1. การครองความเป็นเจ้า (hegemony)
2. วาทกรรม : ปฏิบัติการเชิงอำนาจทางการเมืองการสื่อสาร
3. แนวทาง/มาตรการในการจัดการกับสื่อสารมวลชนของรัฐบาลทักษิณ (1)

แนวคิดเรื่องการครองความเป็นเจ้า (Hegemony)

แนวคิดเรื่องการครองความเป็นเจ้ากำเนิดขึ้นโดย Antonio Gramsci นักคิดแนวมาร์กซิสต์ชาวอิตาลี เป็นแนวคิดที่ว่าด้วยการเข้าครอบงำของคนกลุ่มที่มีอำนาจเหนือคนกลุ่มอื่น ๆ ในสังคม แนวคิดดังกล่าวของ Gramsci มีพื้นฐานมาจากการแบ่งโครงสร้างทางสังคมออกเป็นสองส่วนตามทฤษฎีมาร์กซิสต์ โครงสร้างทั้งสอง ได้แก่ โครงสร้างส่วนบน (superstructure) หรือโครงสร้างทางปัญญา และโครงสร้างส่วนล่าง (base) หรือโครงสร้างในการผลิต โดยใช้เกณฑ์ทางเศรษฐกิจเป็นตัวแบ่ง ชนชั้นที่อยู่ในโครงสร้างส่วนบนคือ กลุ่มที่เป็นเจ้าของทุนและปัจจัยในการผลิตต่าง ๆ ชนชั้นนี้เป็นเจ้าของปัจจัยทางด้านการเมือง วัฒนธรรม และอุดมการณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้รับอุดมการณ์

นั้นมองไม่เห็นการเอาตัวเปรียบ และยอมรับสถานภาพของตัวเอง Marx เรียกอุดมการณ์เช่นนี้ว่า อุดมการณ์ที่ผิดพลาด (false consciousness)

แนวคิดเรื่องการครองความเป็นเจ้ามุ่งอธิบายถึงวิธีการที่กลุ่มที่อยู่ในอำนาจใช้ครอบงำผู้ที่อยู่ใต้อำนาจให้ยอมรับค่านิยมและแนวทางปฏิบัติของฝ่ายตน โดยวิธีการที่แบ่งได้เป็นสองประเภท ได้แก่ การบังคับให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ (coercion) ซึ่งกระทำผ่านทางการใช้กำลังหรือการข่มขู่ และการทำให้ผู้ที่ถูกครอบงำยินยอมอย่างสมัครใจ (consensus) Gramsci ได้กล่าวถึงกระบวนการนี้ว่าเป็นวิธีที่สถาบันที่อยู่ในโครงสร้างส่วนบน รวมถึงสื่อสารมวลชนใช้ควบคุมแนวคิดและการกระทำของกลุ่มคนที่อยู่ในโครงสร้างส่วนล่าง โดยใช้อุดมการณ์ที่โครงสร้างส่วนบนสร้างขึ้น ในกระบวนการนี้ สื่อมวลชนเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญต่อความคิดและมุมมองของประชาชน เนื่องจากสื่อมวลชนทำหน้าที่ผลิตซ้ำเผยแพร่และอุดมการณ์ของกลุ่มที่อยู่ในอำนาจ และปฏิเสธความคิดที่แตกต่างออกไป

การแย่งชิงความเป็นใหญ่เพื่อล้มล้างฝ่ายอำนาจเกิดขึ้นในสังคมอยู่เสมอ และเพื่อที่จะกระทำการได้โดยสำเร็จจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตเป็นอันดับแรก หลังจากนั้นการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม ความคิด จิตสำนึก และอุดมการณ์ก็จะตามมา อย่างไรก็ตามฝ่ายที่อยู่ในอำนาจย่อมไม่ยอมเสียอำนาจโดยง่าย การปฏิบัติที่ใช้ความรุนแรงของฝ่ายต่อต้านอำนาจจึงอาจเกิดขึ้น นอกจากนี้การทำลายอำนาจอาจใช้วิธีการที่ใช้เวลานานและมีความซับซ้อนมากกว่า เช่น กระบวนการประชาสังคม (civil society) เป็นต้น

วาทกรรม: ปฏิบัติการเชิงอำนาจทางการสื่อสาร

วาทกรรม (discourse) หมายถึง ระบบและกระบวนการในการสร้าง/ผลิตเอกลักษณ์ และความหมายให้กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเราเอง นอกจากนี้วาทกรรมยังทำหน้าที่ตรึงสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่ และเป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้าง ในขณะที่เดียวกันวาทกรรมก็ทำหน้าที่เก็บกด/ปิดกั้นมิให้เอกลักษณ์และความหมายของบางอย่างเกิดขึ้น หรือทำให้เอกลักษณ์และความหมายบางอย่างที่ดำรงอยู่แล้วในสังคม เลือนหายไปได้พร้อม ๆ กัน (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545) ทั้งนี้ปัจจัยที่กำหนดการดำรงอยู่หรือทำให้หายไปของสรรพสิ่ง ก็คืออำนาจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นความสามารถที่บุคคลหนึ่งทำให้บุคคลอื่นทำตามที่ต้องการได้

แนวคิดเรื่องอำนาจเป็นหัวใจของการวิเคราะห์วาทกรรมการเมือง ผู้ที่อยู่ฝ่ายอำนาจหรือรัฐบาลใช้อำนาจผ่านทางการกระจายข่าวสารที่ให้ความชอบธรรมแก่ความคิดและค่านิยมของตน Chilton และ Schäffner (อ้างถึงใน อรรถวณิช ปิณฑนโธวาท, 2546) ได้จำแนกหน้าที่กลยุทธ์ (strategic function) ของวาทกรรมทางการเมืองไว้ 4 ประเภทคือ

1. การข่มขู่หรือบังคับให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ (Coercion)

การข่มขู่ (Coercion) คือการใช้อำนาจเพื่อมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของบุคคลอื่น วาทกรรมที่จัดอยู่ในประเภทของการบังคับที่อยู่ในรูปแบบชัดเจน เช่น การใช้คำสั่ง กฎหมาย บทบัญญัติ และในรูปแบบที่ไม่ค่อยชัดเจน มีความลึกซึ้งกว่า เช่น การจัดระเบียบวาระของนักการเมือง การเลือกหัวข้อในการสนทนา การวางจุดยืนของตนเองและคนอื่นในประเด็นความสัมพันธ์รูปแบบต่าง ๆ การสร้างความจริงขึ้นมาบาง อย่างและทำให้คนฟังต้องยอมรับเพื่อจะดำเนินการพูดหรือเขียนต่อไปได้ เป็นต้น

2. การต่อต้าน (Resistance, Opposition and Protest)

Chilton และ Schäffner (1997) ให้ความหมายของการต่อต้านว่าเป็นหน้าที่ด้านกลยุทธ์ของวาทกรรมการเมืองที่ถูกนำมาใช้โดย “ผู้ที่คิดว่าตนเองอยู่ฝ่ายต่อต้านอำนาจ” (Grosser, 2004) วาทกรรมที่อยู่ในรูปแบบนี้ อาทิเช่น การพ่นสีกำแพง (Graffiti) ของพวกคนชายขอบ การใช้โครงสร้าง/รูปแบบของภาษาชนิดต่าง ๆ เช่น คำขวัญ เพลง การยืมฎีกา การปลุกกระดม เป็นต้น อย่างไรก็ตามงานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษากลยุทธ์ในการสื่อสารของผู้ที่อยู่ในฝ่ายอำนาจ ซึ่งก็คือ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และรัฐบาล หน้าที่ด้านกลยุทธ์นี้จึงไม่ถูกนำมาศึกษา

3. การปิดบัง ซ่อนเร้นข้อมูล (Dissimulation)

คือ การควบคุมการไหลของข้อมูลข่าวสาร หรือการควบคุมวาทกรรมผ่านทางวิธีการต่าง ๆ เช่น การทำให้เป็นความลับ (Secrecy) และการปิดกั้นไม่ให้ข้อมูลเผยแพร่สู่สาธารณะชนได้ ซึ่ง Chilton และ Schäffner จัดว่าเป็นการควบคุมข่าวสารในเชิงปริมาณ ในขณะเดียวกัน ก็มีการควบคุมข้อมูลข่าวสารในเชิงคุณภาพ เช่น การโกหก การเลี่ยงตอบคำถาม รวมถึงการปฏิเสธที่จะตอบคำถาม หรือการพูดโดยไม่บอกแหล่งที่มา การพูดด้วยคำหวาน (Euphemism) ซึ่งส่งผลให้ข้อความคลุมเครือ เพื่อเบี่ยงเบนประเด็นที่ไม่อยากอ้างถึง

4. การทำให้ชอบธรรมและการทำให้ไม่ชอบธรรม (Legitimization and Delegitimization)

หน้าที่เชิงกลยุทธ์นี้คล้ายคลึงกับการข่มขู่ เนื่องจากทำให้ผู้ฟังยอมรับสิ่งที่ผู้พูดนำเสนอ สถานภาพและภาพลักษณ์ของผู้พูดที่นำเสนอผ่านทางบุคคลที่สาม เช่น สื่อมวลชน รวมถึงทัศนคติของผู้ฟังที่มีต่อผู้พูด ล้วนมีอิทธิพลต่อการยอมรับในตัวผู้พูด การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของผู้พูดซึ่งเป็นนักการเมือง ได้แก่ การอ้างถึงความต้องการของประชาชน หลักการหรืออุดมการณ์ทั่วไป การแสดงให้เห็นถึงลักษณะของความเป็นผู้นำที่ดี และการโอ้อวดผลงาน เป็นต้น ในขณะที่การทำให้ไม่ชอบธรรม เป็นการนำเสนอภาพลักษณ์ในทางลบของฝ่ายตรงข้าม การทำให้เห็นถึงความแตกต่างของทั้งสองฝ่าย การตำหนิ การกล่าวโทษ และการดูถูก เป็นต้น

แนวทาง/มาตรการในการจัดการกับสื่อสารมวลชนของรัฐบาลทักษิณ (1)

จากการทบทวนงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง พบว่ารัฐบาลทักษิณ (1) ได้ใช้แนวทางและวิธีการต่างๆดังต่อไปนี้ในการจัดการกับสื่อมวลชน

1) การเข้าไปเป็นเจ้าของธุรกิจหรือผู้ถือครองสัมปทานสื่อ เช่น การเข้าถือหุ้นในกิจการสื่อสารมวลชนของกลุ่มธุรกิจที่มีความเชื่อมโยงกับการเมืองและรัฐบาล อย่างเช่น กรณีที่เครือญาติของนายสุริยะ จีรุงเรืองกิจ เข้าไปถือหุ้นของบริษัทสื่อในเครือเนชั่นกว่า 10% จนกลายเป็นผู้ถือหุ้นในลำดับที่สาม หรือ การถือหุ้นไอทีวีของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2546)

2) การสนับสนุนด้านโฆษณา โดยหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ได้นำงบประมาณจำนวนมากไปอุดหนุนสื่อหนังสือพิมพ์ที่นำเสนอข่าวในลักษณะที่เป็นการสนับสนุนการดำเนินงานของรัฐบาล เช่นกรมส่งเสริมการส่งออก และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นสองหน่วยงานสำคัญที่จัดสรรงบประมาณในการซื้อสื่อโฆษณา (วิลาสินี พิพิฑกุล และคณะ, 2547)

3) การใช้กลไกรัฐและหน่วยงานราชการเช่น หน่วยงานสำนักงานตำรวจสันติบาล ที่มีการปรับเปลี่ยนบทบาทและหน้าที่ตามสภาวะในการกำกับดูแลทางกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงไป และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน(ปปง.) ที่มีคำสั่งจากรัฐบาลให้ตรวจสอบทรัพย์สินของนักสื่อสารมวลชนที่ขอวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล (พิรงรอง รามสูต รัตนันท์, 2547)

4) การใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เช่น การใช้บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 การฟ้องหมิ่นประมาทหนังสือพิมพ์ การลงโทษจำคุกโดยไม่รอลงอาญา และการออกกฎหมายใหม่ที่มีสาระเกี่ยวกับการควบคุมเนื้อหาหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

5) การแทรกแซงความเป็นอิสระของกองบรรณาธิการ

โดยในปัจจุบันที่รัฐบาลมีผลประโยชน์โยงใยและทับซ้อนกับภาคธุรกิจอย่างชัดเจน มีการแทรกแซงการทำงานของกองบรรณาธิการขององค์การสื่อสารมวลชนต่างๆในรูปแบบดังต่อไปนี้

1. การกำหนดกรอบนโยบายในการนำเสนอเนื้อหา (content platform) จากฝ่ายอำนาจการให้เป็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง
2. การนำเสนอเนื้อหาเพื่อสนับสนุนหรือประชาสัมพันธ์องค์กร
3. การเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาที่ผลิตในกองบรรณาธิการ
4. การปลดหรือโยกย้ายบรรณาธิการเข้าไปสู่ตำแหน่งที่ไม่มีบทบาทในการกำหนดทิศทางข่าว (พิรงรอง รามสูต รัตนันท์, อ้างแล้ว)

6) การกำหนดวาระข่าวสารของรัฐบาล ผ่านการสื่อสารทางเดียวอย่างรายการนายกฯ ทักษิณคุยกับประชาชน การให้สัมภาษณ์ผ่านสื่อมวลชน การใช้สื่อของรัฐอื่นๆ หรือใช้การเบี่ยงเบนวาระข่าวสารด้วยวิธีดังต่อไปนี้

- การสร้างเหตุการณ์
- การใช้ภาษาและลีลาที่กระทบใจ
- การสร้างข่าวใหม่

ซึ่งจากการศึกษาของ จรรยา เจริญอภิวัฒน์ และคณะ(2548) พบว่า รัฐบาลเปี่ยงเบนวาระข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องใช้หัวदनกระบาดโดยใช้การสร้างภาพกินไก่โคร์ของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี หรือเปี่ยงเบนวาระเรื่องข้อสอบเอ็นทรานซ์รั่ว และการสอบเข้าหลักสูตรภาษาอังกฤษ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยของ น.ส.แพทองธาร ชินวัตรด้วยการที่นายกรัฐมนตรีออกมายกมือไหว้ และพูดวิงวอนให้ผู้สื่อข่าวยุติการเสนอข่าว นอกจากนี้รัฐบาลยังพยายามกลบข่าวการอภิปรายไม่ไว้วางใจด้วยการสร้างข่าวเรื่องการซื้อทีมฟุตบอลสโมสรลิเวอร์พูลของประเทศไทย

วิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารของรัฐบาลทักษิณ(2)

จากการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่า กลยุทธ์การสื่อสารของรัฐบาลทักษิณ(2) สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ กลยุทธ์เชิงโครงสร้าง และเชิงปฏิบัติการ กลยุทธ์เชิงโครงสร้างในที่นี้ หมายถึง การดำเนินการใดๆ เพื่อจัดการด้านข้อมูลข่าวสารผ่านโครงสร้างทางอำนาจที่เกี่ยวข้องกับระบบสื่อสารมวลชนและสารสนเทศ ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมสื่อสาร สื่อของรัฐ กฎหมาย นโยบาย และกลไกการกำกับดูแลต่างๆ ในระบบราชการ

ส่วนกลยุทธ์เชิงปฏิบัติการ(action) หมายถึง การดำเนินกิจกรรมการสื่อสารโดยผู้ปฏิบัติการ (agency หรือ actor) เป็นผู้ลงมือกระทำหรือจัดการในฐานะปัจเจกบุคคล มากกว่าจะพึ่งพิงโครงสร้างทางอำนาจ

ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ปรากฏการณ์การสื่อสารต่างๆที่เกิดขึ้นในช่วงรัฐบาลทักษิณ(2) คือ เริ่มต้นตั้งแต่วันที่ 24 มีนาคม 2548 ซึ่งเป็นวันแถลงนโยบายจนถึงวันที่ 10 ธันวาคม ปีเดียวกัน สามารถเรียบเรียงเป็นกรณีศึกษา(case study) ได้ทั้งสิ้น 7 กรณี โดยจำแนกเป็นกรณีศึกษาของการใช้กลยุทธ์เชิงโครงสร้าง 6 กรณี คือ

กรณีศึกษาที่ 1 : การแปรรูปสื่อของรัฐ : สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11

กรณีศึกษาที่ 2 : การครอบครองสื่อข้ามหลายประเภทโดยพันธมิตรทางการเมืองของรัฐ : แกรมมีชั่นหุ้นมดิชน-บางกอกโพสต์

กรณีศึกษาที่ 3 : การออกพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

กรณีศึกษาที่ 4 : การปิดเว็บไซต์ www.fm9225 และเว็บไซต์ www.thai-insider.com

กรณีศึกษาที่ 5 : การปลดและบีบให้ลาออกของบรรณาธิการบางกอกโพสต์ กรณีรายงานข่าว

รันเวย์ร้าวที่สนามบินสุวรรณภูมิ

และกลยุทธ์เชิงปฏิบัติการ 2 กรณีศึกษา คือ

กรณีศึกษาที่ 6 : การวิเคราะห์วาทกรรมในรายนายกฯทักษิณคุยกับประชาชนและนายกฯทักษิณ
พบสื่อมวลชน

กรณีศึกษาที่ 7 : นายกรัฐมนตรีฟ้องร้องผู้ดำเนินรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ (และการแทรกแซงการ
นำเสนอรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ด้วยวิธีต่างๆ)

เนื่องจากข้อจำกัดในพื้นที่ของวารสาร บทความนี้จะนำเสนอเฉพาะกรณีศึกษาที่ 6, และ 7
เท่านั้น

กลยุทธ์เชิงปฏิบัติการ (strategic action)

ในส่วนของกลยุทธ์เชิงปฏิบัติการ จะนำเสนอผลการศึกษาด้าน 2 กรณีศึกษา คือ

- 1) การวิเคราะห์วาทกรรมทางการเมืองของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีที่
นำเสนอผ่านรายการนายกฯทักษิณคุยกับประชาชน และรายการนายกฯทักษิณพบ
สื่อมวลชน ซึ่งทั้งสองรายการเป็นวาทกรรมซึ่งพ.ต.ท.ทักษิณเป็นผู้ปฏิบัติการ(actor)เอง
และแฝงนัยยะแห่งอำนาจในรูปแบบต่างๆ ซึ่งจะได้วิเคราะห์ให้เห็นโดยละเอียดต่อไป
- 2) การที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรฟ้องนายสนธิ ลิ้มทองกุล และน.ส.สโรชา พรอุดมศักดิ์ ใน
ข้อหาหมิ่นประมาท นายสนธิและน.ส.สโรชาเป็นผู้ดำเนินรายการของรายการ “เมืองไทย
รายสัปดาห์” ที่เริ่มต้นออกอากาศที่โมเดิร์นไนน์ทีวี แต่ต่อมาถูกถอดออกจากผังรายการ
จึงออกอากาศผ่านสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ASTV ในเครือผู้จัดการ ซึ่งนายสนธิเป็น
ผู้ก่อตั้งและเป็นที่ปรึกษาอยู่ พื้นฐานของการฟ้องร้องมาจากการที่นายสนธิ พาดพิงถึง
การบริหารราชการของพ.ต.ท.ทักษิณ กรณีผลประโยชน์ทับซ้อน กรณีที่สงสัยว่าจะมีการ
คอร์รัปชันหรือเอื้อประโยชน์ให้พวกพ้อง และการตั้งข้อกล่าวหาว่าพ.ต.ท.ทักษิณไม่ให้
ความเคารพต่อสถาบันเบื้องสูง เป็นต้น ในการฟ้องร้องดังกล่าว พ.ต.ท.ทักษิณได้
ดำเนินการผ่านทนายความของครอบครัวชินวัตร จึงถือว่าเป็นการปฏิบัติการ(action) ใน
ฐานะปัจเจกบุคคลมากกว่าที่จะพึงพึงโครงสร้างทางอำนาจต่างๆ

รายการนายกฯทักษิณคุยกับประชาชน

รายการ “นายกฯทักษิณคุยกับประชาชน” เริ่มออกอากาศครั้งแรกเมื่อ วันเสาร์ที่ 28 เมษายน
2544 ทาง สทท.11 และสถานีวิทยุ เครือข่ายกรมประชาสัมพันธ์ทั่วประเทศ ตั้งแต่เวลา 8.00 ถึง
8.30 น. ของทุกวันเสาร์ ถือเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทยที่นายกรัฐมนตรีมีรายการวิทยุ

เป็นของตนเอง รายการ “นายกฯ ทักซิณคุยกับประชาชน” มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอผลงานของรัฐบาล ปัญหาสำคัญของประเทศชาติ และชาวประชาสัมพันธ์ทั่วไปต่าง ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของทางราชการ และในบางครั้งยังเป็นเวทีสำหรับโจมตี และวิพากษ์วิจารณ์ฝ่ายตรงข้าม เช่นฝ่ายค้าน นักวิชาการ และสื่อมวลชน

รายการนายกฯ

ทักซิณพบสื่อมวลชน

รายการ “นายกฯ ทักซิณพบสื่อมวลชน” เป็นการทำให้สื่อมวลชนได้ถามคำถามนายกรัฐมนตรีที่ทำเนียบรัฐบาลในวันพฤหัสบดี สัปดาห์ละครั้ง และมีการถ่ายทอดสดทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 กรม-ประชาสัมพันธ์ด้วย รายการ “นายกฯ ทักซิณพบสื่อมวลชน” จัดเป็นครั้งแรกในวันที่ 25 สิงหาคม 2548 ซึ่งนายกรัฐมนตรีให้เหตุผลในการจัดว่าเพื่อสื่อมวลชนจะได้ไม่ต้องถามคำถามนายกรัฐมนตรีรายวัน การพบกันสัปดาห์ละครั้งจะทำให้มีประเด็นในการซักถามมากขึ้นและพูดคุยกันได้อย่างยาวนานขึ้น เป็นการกำหนดกติกาให้กับสื่อมวลชนในการถามคำถามนายกรัฐมนตรี

ในรายการ “นายกฯ ทักซิณพบสื่อมวลชน” ครั้งที่ 1 ได้มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะจากสื่อมวลชน ถึงการกระทำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในการชูป้ายเครื่องหมายซึ่งมีลักษณะเป็นป้ายวงกลมมีกากบาทสีน้ำเงินส่งสัญญาณว่า “คำถามไม่สร้างสรรค์” และไม่ตอบคำถาม และป้ายวงกลมสีแดงแสดงว่า “คำถามสร้างสรรค์ ตอบได้”⁴ การกระทำดังกล่าวถูกมองว่าเป็นการ “ดิสเครดิต” หรือการลดความน่าเชื่อถือและข่มขู่สื่อ ทั้งยังเป็นการเลี่ยงตอบคำถาม และมีการตั้งข้อสังเกตจากสื่อมวลชนว่าคำถามเกี่ยวกับความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นคำถามที่นายกรัฐมนตรีแสดงท่าทีไม่พอใจมากที่สุด เพราะเป็นคำถามที่อาจส่งผลเสียของภาพลักษณ์ของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา และนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณก็ได้ชูเครื่องหมาย “ไม่สร้างสรรค์” ให้คำถามเกี่ยวกับเรื่องการใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เพิ่มอำนาจให้กับนายกรัฐมนตรีในการจัดการกับปัญหา

⁴ เครื่องหมายดังกล่าวใช้ในเรื่องการ “ทักซิณเบี่ยน” ของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้เปิดเผยว่าได้ความคิดเรื่องการใช้เครื่องหมายนี้ มาจากบุตรชาย นายพานทองแท้ ชินวัตร ซึ่งเดินทางไปประเทศญี่ปุ่น และซื้อเกมที่มีเครื่องหมายและมีเสียงประกอบกลับมาเล่นกับน้อง ผมเลยบอกว่า “ขอพอยืมหน่อย เอาไว้เล่นกับสื่อมวลชนหน่อยจะได้ไม่เครียดเกินไป” จาก www.thaipost.net 26 สิงหาคม 2548

แม้นายกรัฐมนตรีได้เคยกล่าวไว้ว่าจะพยายามไม่ยกเลิกรายการ “นายกฯ ทักซิณพบ สื่อมวลชน” ยกเว้นในช่วงที่เดินทางไปต่างประเทศ รายการนี้ก็ได้หยุดลงเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2548 หลังจากจัดมาได้เพียง 8 ครั้ง ทั้งนี้ การยกเลิกการจัดรายการดังกล่าวอยู่ในบริบทที่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ได้ดัดให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนเป็นการชั่วคราว โดยให้เหตุผลว่า “ดาวพุธเดินถอยหลัง”⁵ ทำให้ตนไม่อยากพูดอะไรในตอนนี้อย่างไรก็ตาม ภายหลัง นพ. สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ให้สัมภาษณ์ชี้แจงถึงกรณีนายกรัฐมนตรีงดรายการ “นายกฯ ทักซิณพบ สื่อมวลชน” และให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนจนถึงป็นวันที่ดาวพุธจะโคจรเคลื่อนตัวไปว่า ช่วงนี้มีประเด็นและมีรายละเอียดที่ซับซ้อนอยู่มาก นายกรัฐมนตรีจึงเห็นว่าควรให้รองนายกฯ ที่เกี่ยวข้องหรือโฆษกสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้ชี้แจงในประเด็นต่าง ๆ ที่ดูแลอยู่ ส่วนเรื่องดาวพุธ เป็นเรื่องที่นายกรัฐมนตรีหยิบยกขึ้นมาเพื่อหยอกล้อสื่อมวลชน

วิเคราะห์วาทกรรมทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีในรายการนายกฯทักซิณคุยกับประชาชนและรายการนายกฯทักซิณพบสื่อมวลชน

ในการศึกษาวาทกรรมการเมืองที่ปรากฏในวาทะของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ในรายการ “นายกฯ ทักซิณคุยกับประชาชน” และรายการ “นายกฯ ทักซิณพบสื่อมวลชน” ใช้การวิเคราะห์วาทกรรมการเมืองของ Chilton และ Schäffner เป็นกรอบในการศึกษา

ผู้เขียนได้เลือกเนื้อหาวาทกรรมเพื่อการศึกษา 2 เรื่อง จากประเด็นที่ปรากฏเป็นข่าวอย่างกว้างขวางในสื่อมวลชนทั่วไป และมีการนำเสนอผ่านรายการ “นายกฯ ทักซิณคุยกับประชาชน” และรายการ “นายกฯ ทักซิณพบสื่อมวลชน” ทั้งนี้จะนำเสนอผลการศึกษา โดยเริ่มต้นจากการสรุปประเด็นเนื้อหาในแต่ละกรณีที่เลือกมาศึกษาโดยสังเขป ตามด้วยการวิเคราะห์วาทกรรมว่ามีการใช้วาทกรรมประเภทใดบ้าง เพื่อวัตถุประสงค์ใด

วาทกรรมเรื่องที่ 1: ปัญหาทุจริตในการจัดซื้อเครื่องตรวจจับวัตถุระเบิด CTX 9000

ช่วงเวลาที่ข่าว: 25 เมษายน – 30 มิถุนายน 2548

⁵ คำอธิบายจากนายบุญเลิศ ไพรินทร์ ส.ว.ฉะเชิงเทรา โหรชื่อดัง ให้ความเห็นดาวพุธเดินถอยหลัง หรือ “เดินวิปริต” คือการที่ดาวพุธเดินโคจรช้าลง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการสื่อสาร การคมนาคม การพูด จาติกลายเป็นเสีย หรือจากที่ร้ายอยู่แล้ว กลับกลายเป็นดี และว่า ที่ผ่านมดาวพุธส่งผลดีต่อดวงของนายกรัฐมนตรี แต่เมื่อดาวพุธเดินวิปริต เลยกลายเป็นผลร้ายแทนพูดอะไรไปเป็นเรื่องเสียไปหมด จึงต้องปิดปากตัวเอง แต่ก็ในช่วงไม่นาน

พัฒนาการของเหตุการณ์ที่เป็นข่าวโดยสังเขป

ข่าวการทุจริตในการจัดซื้อเครื่องตรวจจับวัตถุระเบิด CTX 9000 มีจุดเริ่มต้นที่กระทรวงยุติธรรมและคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ของสหรัฐอเมริกาตรวจพบการทุจริตในการจัดซื้อเครื่อง CTX ซึ่งเป็นอุปกรณ์ตรวจสอบหาวัตถุระเบิดขนาดใหญ่ในสัมภาระของผู้โดยสารจำนวน 26 เครื่อง สำหรับติดตั้งในสนามบินสุวรรณภูมิ มูลค่า 4.3 พันล้านบาท โดยมีการจ่ายเงินให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคลในพรรคการเมืองบางพรรคของไทย การตรวจสอบดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากการส่งบัตรสนเท่ห์ไปยังบริษัท จีอี ซึ่งกำลังจะเข้าควมรวมกิจการกับบริษัท อินวิชั่น เทคโนโลยีส์ (ภายหลังคือบริษัท จีอี อินวิชั่น) ผู้ผลิตเครื่อง CTX บัตรสนเท่ห์ดังกล่าวมีข้อความว่าอินวิชั่นมีการซื้อขายที่ไม่ถูกต้องกับประเทศในแถบเอเชียหลายประเทศ หนึ่งในนั้นคือประเทศไทย ทางจีอีและอินวิชั่นจึงได้ให้นักกฎหมายทำการสอบสวนเพื่อรายงานเรื่องนี้กับกระทรวงยุติธรรมสหรัฐ

เมื่อข่าวนี้แพร่กระจายออกไป ส่วนราชการไทยทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อสอบสวนข้อเท็จจริง ผลของการสอบของทางฝ่ายรัฐบาลพบว่าไม่มีการทุจริต ในขณะที่ฝ่ายค้านพบว่ามี การทุจริต ซึ่งทำให้ฝ่ายค้านยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้นคือนายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจในวันที่ 27 มิถุนายน 2548 ผลของการอภิปรายคือ นายสุริยะได้คะแนนไว้วางใจจากการลงมติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างเป็นเอกฉันท์ ส่วนเรื่องการจัดซื้อเครื่อง CTX ยังคงดำเนินต่อไปโดยบริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่ง จะทำการซื้อเครื่องตรวจจับวัตถุระเบิดโดยตรงจากบริษัท จีอี อินวิชั่น โดยไม่ผ่านนายหน้า

ในการศึกษาหาทหกรรมการเมืองที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทุจริตในการจัดซื้อเครื่องตรวจจับวัตถุระเบิด เนื่องจากเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนที่รายการ “นายกฯ ทักซิณพบสื่อ” จะเริ่มมีขึ้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเฉพาะวาทกรรมที่ใช้ในรายการ “นายกฯ ทักซิณคุยกับประชาชน” เท่านั้น

การข่มขู่หรือบังคับให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ

- การกล่าวอ้างความจริงบางอย่างขึ้นมาเพื่อให้ผู้ฟังต้องยอมรับ -- นายกรัฐมนตรีกล่าวผ่านรายการ “นายกฯ ทักซิณคุยกับประชาชน” ว่าไม่มีการทุจริตการจัดซื้อเครื่อง CTX ในกรณีของประเทศไทย โดยอ้างถึงข้อความในจดหมายจากบริษัท จีอี อินวิชั่นที่แสดงถึงผลการสอบสวนการทุจริต

“จีอีฯ ทำหนังสือยืนยันมาว่าที่ประเทศไทยไม่มีปัญหา เพราะ

เนื่องจากว่าบริษัท อินวิชั่นฯ ไม่ได้เป็นคู่สัญญากับรัฐเลย คนที่เป็น

คู่สัญญากับรัฐคือบริษัทร่วมค้าของบริษัท อิตัลไทย” (รายการ “นายก

ทักซิณคุยกับประชาชน” 30 เมษายน 48)

“สรุปใจความจดหมายสั้น ๆ คือว่า ไม่มีการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการหรือนักการเมืองของประเทศไทยเลย เพราะการสอบสวนนี้รวม 3 ประเทศ คือ ฟิลิปปินส์ ไทย และจีน แต่ของไทยไม่มีเกี่ยวข้องเลย” (รายการ “นายกทักษิณคุยกับประชาชน” 14 พฤศจิกายน 48)

การปิดบัง/ซ่อนเร้นข้อมูล

- การเลี่ยงตอบคำถาม และการตอบคำถามอย่างคลุมเครือ
“ผมไม่ขออะไรทั้งสิ้นในช่วงนี้ แต่ผมรู้ว่ากำลังจะเกิดอะไรขึ้นอะไรกำลังเดินอยู่ อะไรกำลังทำกันอยู่” (รายการ “นายกทักษิณคุยกับประชาชน” 28 พฤษภาคม 48)

การทำให้ชอบธรรม/ไม่ชอบธรรม

- การแสดงถึงลักษณะอันพึงประสงค์ของการเป็นผู้นำประเทศ เช่น การไม่ละเลยการปฏิบัติหน้าที่ การทำงานอย่างโปร่งใส และการลงโทษผู้กระทำผิดโดยไม่ไว้หน้า

“พอผมทราบ (ข่าวเรื่องการทุจริตการจัดซื้อเครื่อง CTX) ผมก็ส่งอาจารย์ พันศักดิ์ วิญญรัตน์ ประธานที่ปรึกษาด้านนโยบายของผมเข้าไปตรวจสอบว่าเป็นอย่างไร ถ้าเราพบคนของเราผิด เราจะได้เล่นงานถูกก็ส่งไปโดยไม่ให้มีใครรู้ก็ทำกันลับ ๆ” (รายการ “นายกทักษิณคุยกับประชาชน 30 เมษายน 48)

“ถ้ามีความไม่ปกติเกิดขึ้น สงสัยว่าข้าราชการหรือนักการเมืองคนใดเข้าไปเกี่ยวพัน เมื่อพบเราต้องเล่นงาน ถ้าไม่พบต้องให้สหรัฐอเมริกาแสดงความชัดเจนขึ้นมา ไม่อย่างนั้นเราก็เสียหาย ขอเรียนพี่น้องว่าผมกำลังติดตามเรื่องนี้จะดูแลอย่างใกล้ชิด และให้ตรงไปตรงมา” (รายการ “นายกทักษิณคุยกับประชาชน” 30 เมษายน 48)

“ผมไม่ได้นิ่งนอนใจ แต่ถ้าหากว่าอะไรที่จะเสียชื่อประเทศโดยไม่มีมูลความจริง ผมยอมไม่ได้ แต่ถ้ากรณีที่คนไทยไปทำผิด แล้วผมจะปกป้องนั้นคนละเรื่องกัน ผมไม่ปกป้องผิดก็ต้องลงโทษ” (รายการ “นายกทักษิณคุยกับประชาชน” 14 พฤศจิกายน 48)

วาทกรรมเรื่องที่ 2: เหตุการณ์การสังหารนาวิกโยธินในภาคใต้

ช่วงเวลาที่เป็นข่าว: 22 - 25 กันยายน 2548

พัฒนาการของเหตุการณ์ที่เป็นข่าวโดยสังเขป

เหตุการณ์สังหารสองนาวิกโยธิน ได้แก่ ร.ต.วินัย นาคะบุตร และ จ.อ.คำธร ทองเอียด เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 21 กันยายน 2548 ที่ตำบลตันหยงลิมอ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส นาวิกโยธินทั้งสองถูกชาวบ้านหมู่บ้านตันหยงลิมอจับเป็นตัวประกันตั้งแต่วันที่ 20 กันยายน 2548 เนื่องจากคิดว่าทั้งสองเป็นผู้ยิงกราดร้านน้ำชาในหมู่บ้าน เป็นเหตุให้มีชาวบ้านบาดเจ็บและเสียชีวิต ภายหลังเจ้าหน้าที่รัฐได้เจรจากับแกนนำชาวบ้านให้ปล่อยตัวประกัน แต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ อีกทั้งชาวบ้านยังนำท่อนไม้และเตี๊ยมมาขวางถนน เพื่อกันไม่ให้เจ้าหน้าที่เข้าไปในหมู่บ้านได้ นอกจากนี้แกนนำผู้ก่อเหตุได้เกณฑ์ชาวบ้านที่เป็นผู้หญิงและเด็กมาล้อมสถานที่ที่ใช้คุมขังตัวประกัน และขอพบสื่อมวลชนมาเลเซียเท่านั้น อย่างไรก็ตามเมื่อกลุ่มสื่อมวลชนมาเลเซียมาถึง ได้มีรายงานว่านาวิกโยธินทั้งสองถูกฆ่าตายแล้ว เจ้าหน้าที่รัฐจึงได้เข้าตรวจสอบที่เกิดเหตุทันที และระดมกำลังเข้าปิดล้อมพื้นที่สวนยางในหมู่บ้านเพื่อสกัดจับผู้ก่อเหตุ

จากเหตุการณ์นี้ได้มีหลายฝ่ายทั้งสื่อมวลชน นักวิชาการ และรัฐบาลได้ตั้งข้อสังเกตว่า ผู้ก่อความไม่สงบหวังให้เหตุการณ์การสังหารสองนาวิกโยธินเป็นประเด็นปัญหาในระดับนานาชาติ และต้องการส่งสัญญาณถึงผลกระทบที่มีต่อชาวบ้านของการใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็นสำคัญซึ่งเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง และเป็นที่น่าสนใจของทั้งสื่อมวลชนไทยและต่างชาติ ดังปรากฏในรายการ “นายกทักษิณพบสื่อมวลชน” ครั้งที่ 2 ในวันที่ 22 กันยายน 2548 อย่างไรก็ตามเมื่อสื่อมวลชนถามนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับปัญหาภาคใต้โดยเฉพาะในประเด็นการทำให้ความไม่สงบในภาคใต้เป็นปัญหาสากล และการใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน ท่าทีของนายกรัฐมนตรีในการตอบคำถามเป็นไปในทางลบ หน้าที่ทางด้านกลยุทธ์ของวาทกรรมที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นการทำให้ไม่ชอบธรรม (สื่อมวลชนเป็นฝ่ายที่ถูกทำให้ไม่ชอบธรรม) ยกตัวอย่างเช่น การโทษว่าสื่อมวลชนถามคำถามไม่สร้างสรรค์ และสื่อนำเสนอข่าวไม่ตรงกับความจริงทำให้ภาพพจน์ประเทศชาติเสียหาย เป็นต้น ส่วนในรายการ “นายกทักษิณคุยกับประชาชน” จากการศึกษาพบว่า นายกฯ ทักษิณได้ใช้กลยุทธ์การทำให้ชอบธรรม/ไม่ชอบธรรม และการปิดบังซ่อนเร้นข้อมูลเป็นกลยุทธ์หลักในการนำเสนอวาทกรรมการเมืองในประเด็นปัญหาดังกล่าว

การทำให้ชอบธรรม/ไม่ชอบธรรม

ในกรณีนี้ สื่อมวลชนเป็นผู้ที่ถูกทำให้ไม่ชอบธรรม โดยการลดความน่าเชื่อถือและตำหนิการทำงานของสื่อโดยนายกรัฐมนตรี ดังปรากฏในคำตอบของนายกฯ เมื่อนักข่าวถามเรื่องการแก้ปัญหาภาคใต้ เหตุการณ์สังหารนาวิกโยธิน ซึ่งเป็นข้อพิพาทหนึ่งให้เห็นว่า

ปัญหาความไม่สงบในภาคใต้ได้ขยายเป็นปัญหาในระดับนานาชาติไปแล้ว จากการเรียกร้องของกลุ่มคนร้ายให้นักข่าวมาเลเซียเข้ามาทำข่าวการจับนาวิกโยธินเป็นตัวประกัน

“เหตุการณ์นี้ (การสังหารสองนาวิกโยธิน) ไม่ใช่ (ปัญหานานาชาติ) และไม่ใช่เหตุเพื่อเป็นส่วยให้สวยงามว่ามาต้อนรับตน คนละเรื่อง นี่สไตลส์ต้องแถมให้หน่อย ซึ่งมันไม่ใช่ อย่างนี้เรียกไม่สร้างสรรค์นะ” (อ้างถึงในผู้จัดการออนไลน์, 22 กันยายน 48)

การใช้กลยุทธ์การทำให้ชอบธรรมกระทำผ่านวาทกรรมที่สะท้อนถึงภาพลักษณ์ความเป็นผู้นำที่ดีของประเทศที่ออกไปด้วยคุณลักษณะพึงประสงค์หลายประการเช่น

- การแสดงความรับผิดชอบ

“ผมจะรับผิดชอบเอง มีอะไรเกิดขึ้นผมรับเอง ถ้าหากว่าผมทำไม่ได้ 3 ปีกว่าข้างหน้า ประชาชนก็ไม่ต้องเลือก...แต่ถ้าผมทำผิดกฎหมายก็ว่าไปดำเนินคดีกับผมได้เลย ผมจะขอทำทุกอย่างอย่างเต็มที่เด็ดขาด” (“นายกฯ ทักซิณคุยกับประชาชน” 24 กันยายน 48)

- การแสดงความกล้าหาญ

เขตไหนที่บอกว่าเขตปลดปล่อย ช่วยประกาศที่เกิด ผมจะสลายให้ดู ใครบอกประกาศที่ว่า เขตตำบลนี้ปลดปล่อยแล้ว หมู่บ้านนี้เจ้าหน้าที่เข้าไม่ได้ ให้รู้ไป ผมจะเข้าให้ดู (“นายกฯ ทักซิณคุยกับประชาชน” 24 กันยายน 48)

- การแสดงความเด็ดขาด

“ถ้าหากว่าผู้บังคับบัญชาคนไหน อ่อนแอ ไม่เข้มแข็ง ผมเปลี่ยน ไม่ว่าระดับไหนทั้งสิ้น เพราะถือว่าต้องเข้มแข็งแล้ว ต้องทำงานเด็ดขาดชัดเจน ต้องรักลูกน้อง ต้องมีจิตใจรักผู้ใต้บังคับบัญชา แต่ผู้บังคับบัญชาต้องให้ความเป็นธรรม และผู้ใต้บังคับบัญชาที่ไม่ดีต้องเอาออกมา” (“นายกฯ ทักซิณคุยกับประชาชน” 24 กันยายน 48)

นอกจากนี้ยังมีการใช้กลยุทธ์การทำให้ไม่ชอบธรรมต่อผู้ที่วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลอีกด้วย เช่น

- การสร้างภาพฝ่ายตรงข้ามในทางลบ โดยอ้างเหตุผลว่าผู้ที่วิจารณ์การทำงานของรัฐมักไม่ทราบข้อมูลที่แท้จริง และไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติบ้านเมืองเป็นหลัก

วันนี้ผมต้องขอร้องคนกรุงเทพฯ ซึ่งไม่ค่อยได้ไป ไม่ค่อยได้รู้อะไร กรุณาเถิดครับ การวิจารณ์ที่นี้ของท่าน ท่านพ่นน้ำลายออกมาแล้ว แต่มีผลต่อที่โน่น อยากจะขอให้ทุกท่านช่วยระมัดระวังหน่อย (“นายกฯ ทักซิณคุยกับประชาชน” 24 กันยายน 48)

จะเห็นได้ว่าในรายการ “นายกทักษิณฯ คุยกับประชาชน” นายกรัฐมนตรีไม่ได้อธิบายรายละเอียดของประเด็นเรื่องการใช้พระราชกำหนดฉุกเฉิน และความคิดเห็นของหลายฝ่ายเกี่ยวกับปัญหาภาคใต้ที่กำลังจะกลายเป็นปัญหาสากล ซึ่งเป็นประเด็นที่สื่อมวลชนทั้งไทยและต่างชาติกำลังจับตามองท่าทีของรัฐบาลในการรับมือกับปัญหาดังกล่าว

2) กรณี นายกรัฐมนตรีฟ้องร้องผู้ดำเนินรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ (และการแทรกแซงการนำเสนอรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ด้วยวิธีต่างๆ)

รายการเมืองไทยรายสัปดาห์

รายการ“เมืองไทยรายสัปดาห์” เริ่มออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อสมท. เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 ดำเนินรายการโดย นายสนธิ ลิ้มทองกุล ผู้ก่อตั้งหนังสือพิมพ์ผู้จัดการและได้ชื่อว่าเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านงานข่าวมานานหลายสิบปี และน.ส.สโรชา พรอุดมศักดิ์ ซึ่งสร้างชื่อจากการเป็นผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ Nation TV และเคยเป็นหัวหน้าศูนย์ข่าวประจำภาคพื้นอินโดจีน ของสถานีโทรทัศน์ Channel News Asia ประเทศสิงคโปร์

ในการออกอากาศแต่ละครั้ง ผู้ดำเนินรายการจะหยิบยกเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในประเทศในแต่ละสัปดาห์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ มาวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่เกิดเรื่องราวดังกล่าวขึ้น โดยสโรชามีหน้าที่คือการซักถาม ชงประเด็นให้กับผู้ดำเนินรายการร่วม ส่วนสนธิทำหน้าที่วิเคราะห์ที่มาที่ไปของเหตุการณ์ บุคคลที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อการเกิดปรากฏการณ์นั้น ประวัติศาสตร์ที่คล้ายคลึง รวมไปถึงคาดการณ์ในอนาคตว่าเรื่องราวจะเป็นไปในทิศทางใด

จุดเริ่มต้นของรายการตรงกับช่วงที่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ดำรงตำแหน่งเป็นปีที่ 3 หลายฝ่ายมองว่า แม้สนธิจะวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ ด้วยความเผ็ดร้อนและตรงไปตรงมา แต่มักจะหลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของนายกฯ ทักษิณ และบางครั้งยังกล่าวชื่นชมนายกฯ ทักษิณว่าเป็นผู้นำที่ดีของประเทศ

อย่างไรก็ตาม การดำเนินรายการของสนธิเริ่มเปลี่ยนแปลงไปในทางวิพากษ์วิจารณ์ทักษิณมากขึ้น ในปีพ.ศ. 2548 หลังพรรคไทยรักไทยได้รับชัยชนะท่วมท้นในการเลือกตั้งในเดือนมีนาคม และทักษิณกลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้เป็นสมัยที่สอง พร้อมประกาศตั้งรัฐบาลพรรคเดียว จากที่เคยวิจารณ์การทำงานของคนรอบข้าง สนธิเริ่มพุ่งเป้าไปที่นโยบายการทำงานของนายกฯ ทักษิณ ที่อาจเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มธุรกิจบางกลุ่ม เช่น นโยบายการแก้ปัญหา

ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายการลดยัตราค่าน้ำมัน และกรณีทุจริตการจัดซื้อเครื่องตรวจสอบวัตถุระเบิด CTX ที่สนามบินสุวรรณภูมิ เป็นต้น

ในช่วงเดือนสิงหาคม – กันยายน 2548 สนธิได้ยกประเด็นที่รัฐบาลแต่งตั้งรักษาการสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก มาวิเคราะห์ในรายการ โดยสนธิกล่าวว่า ตามกฎหมาย รัฐบาลไม่มีสิทธิกระทำการดังกล่าว เนื่องจากสมเด็จพระสังฆราชฯ ยังทรงสามารถปฏิบัติภารกิจได้ แม้จะมีรายงานว่าทรงประชวรอยู่ก็ตาม ดังนั้น การแต่งตั้งรักษาการสมเด็จพระสังฆราชฯ เท่ากับเป็นการแต่งตั้งให้มีหัวหน้าคณะสงฆ์ในประเทศไทย 2 องค์ ซึ่งไม่เป็นสิ่งที่สมควร

เหตุการณ์สำคัญทางการเมืองอีกเหตุการณ์หนึ่งที่สนธินำมาวิเคราะห์ในรายการ คือ ปัญหาการแต่งตั้งผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) คนใหม่ แทนคุณหญิงจารุวรรณ เมณฑกา กรณีนี้เกิดขึ้นเมื่อศาลรัฐธรรมนูญ ตัดสินว่า กระบวนการแต่งตั้งคุณหญิงจารุวรรณไม่ถูกต้องด้วยกฎหมาย และประกาศให้เป็นโมฆะ ทำให้วุฒิสภาต้องคัดสรรผู้มาดำรงตำแหน่งใหม่ และพลเอกฉัตรชัย สุวดีของบุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่งใหม่ คือนายวิสูตร มนต์วิวัฒน์ ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยรับรอง ในขณะที่คุณหญิงจารุวรรณประกาศไม่ลาออกจากตำแหน่ง จนกว่าจะมีพระบรมราชโองการ จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้หมดวาระ ดังเช่นการที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งให้เธอดำรงตำแหน่ง

ในทั้งสองกรณี คือ เรื่องการแต่งตั้งรักษาการสมเด็จพระสังฆราชฯ และการแต่งตั้งผู้ว่าสตง. คนใหม่ สนธิได้วิเคราะห์บทบาทของ “พระราชอำนาจ” ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในทางการเมือง และตั้งคำถามถึงบทบาทของรัฐบาลในการรับช่วงพระราชอำนาจมาปฏิบัติหน้าที่ต่อ

นอกจากนี้ วันที่ 9 กันยายน 2548 สนธิได้นำบทความที่มีชื่อว่า “พ่อของแผ่นดิน” มาอ่านออกอากาศ เนื้อหาของบทความเป็นเชิงอุปมาอุปไมย และไม่มีการเอ่ยชื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หนังสือสัปดาห์หลังการออกอากาศครั้งนั้น วันที่ 15 กันยายน 2548 คณะกรรมการของบริษัท อสมท. จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นเจ้าของคลื่นสัญญาณออกอากาศ ได้แถลงข่าวยกเลิกการออกอากาศรายการ มีผลทันที อสมท.ระบุว่า เหตุที่ต้องถอดรายการออกจากการออกอากาศกะทันหัน เนื่องจากผู้ดำเนินรายการพูดพาดพิงถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ ผู้ดำเนินรายการยังวิพากษ์วิจารณ์บุคคลอื่น ทำให้ผู้อื่นเสียหาย และไม่เปิดโอกาสให้ฝ่ายที่ถูกพาดพิงถึงชี้แจง ยังผลให้ผู้ดำเนินรายการถูกฟ้องร้องคดีหมิ่นประมาทหลายคดี

วันที่ 16 กันยายน สนธิออกแถลงข่าวตอบโต้การที่อสมท.ระงับการออกอากาศของรายการกะทันหัน ยืนยันจะจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ต่อไป แต่เป็นในรูปแบบนอกสถานที่ โดยใช้พื้นที่สาธารณะในชุมชนต่างๆ เป็นเวทีและคงลักษณะการวิเคราะห์เหตุการณ์บ้านเมืองเช่นเดิม พร้อมกันนี้ สนธิยังให้ทนายฟ้องกลับบริษัท อสมท.ฐานละเมิดสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนตามที่กำหนดไว้ใน

มาตรา 39 และ 41 ของรัฐธรรมนูญฉบับปีพ.ศ. 2540 และการยกเลิกสัญญาโดยไม่เป็นธรรม และเรียกร้องค่าเสียหาย 1 บาท หากชนะคดี

“เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร”

หลังถูกระงับการออกอากาศจากอสมท. สนธิเปิดฉากรายการ “เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร” ขึ้นใหม่ โดยครั้งที่ 1-3 จัดที่หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และครั้งที่ 4 ถึงปัจจุบัน จัดที่สวนลุมพินี การจัดรายการนอกสถานที่แสดงให้เห็นกลุ่มผู้ชมรายการที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากหลักพันต้นๆ เมื่อครั้งจัดที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มาเป็นหลักหมื่น หรือเกือบหลักแสน เมื่อจัดรายการที่สวนลุมพินี นอกจากนี้ ยังมีถ่ายทอดสดผ่านสถานีโทรทัศน์ ASTV ช่อง NEWS 1 ในเครือบริษัทไทยเดย์ คอต คอม ซึ่งเป็นผู้ผลิตรายการ และเว็บไซต์ www.managerradio.com รวมทั้งเครือข่ายวิทยุชุมชนและโทรทัศน์ระบบเคเบิลท้องถิ่นอีกหลายสถานีทั่วประเทศด้วย

เมื่อไม่ต้องอาศัยช่องทางของสถานีโทรทัศน์ของรัฐวิสาหกิจในการออกอากาศ เนื้อหาในรายการ “เมืองไทยรายสัปดาห์” ก็เริ่มพุ่งเป้าโจมตีนายกรัฐมนตรีรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ และเป็นไปในลักษณะการขุดคุ้ยความสัมพันธ์ระหว่างนายกฯ กับกลุ่มองค์กรและธุรกิจต่างๆ ตีแผ่ให้ผู้ชมเห็นว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมีความสลับซับซ้อนอย่างไร เช่น กรณีการทำบุญประเทศของนายกรัฐมนตรีที่วัดพระแก้ว ซึ่งจุดใหญ่ในการถูกวิพากษ์วิจารณ์ คือ การที่วัดพระแก้วเป็นอารามหลวง จึงควรเป็นที่ประกอบศาสนกิจสำหรับพระบรมวงศานุวงศ์เท่านั้น

นายกฯ ยื่นฟ้องนายสนธิ

วันที่ 3 ตุลาคม 2548 นายกฯ ทักษิณมอบหมายให้ทนายความส่วนตัวยื่นฟ้องนายสนธิ ลิ้มทองกุล สโรชา พรอุดมศักดิ์ และบริษัทไทยเดย์ คอต คอม ฐานหมิ่นประมาท เนื่องจากกล่าวพาดพิงและสร้างความเสียหายแก่ตนเอง พร้อมกันนี้ยังเรียกค่าเสียหาย 500 ล้านบาท

หนึ่งสัปดาห์ต่อมา วันที่ 11 ต.ค. นายกฯ ทักษิณมอบอำนาจให้ทนายเป็นโจทก์ยื่นฟ้อง บริษัทแมนเจอร์ มีเดีย กรุ๊ป จำกัด ผู้พิมพ์และจัดจำหน่ายหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน และผู้บริหาร หนังสือพิมพ์อีก 2 คน ฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณาทั้งคดีอาญาและแพ่ง กรณีตีพิมพ์คำเทศนาของหลวงตามหาบัว ซึ่งมีเนื้อความที่สร้างความเสียหายต่อนายกรัฐมนตรี เรียกค่าเสียหายใน คดีความนี้อีก 500 ล้านบาท

ในวันที่ 16 พฤศจิกายน มีจดหมายจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในจังหวัดในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือส่งไปถึงบริษัทที่ให้บริการเคเบิลทีวีท้องถิ่น ขอให้ระงับการออกอากาศรายการ “เมืองไทยรายสัปดาห์” โดยอ้างว่ามีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

จนกระทั่งวันที่ 17 พฤศจิกายน 2548 นายกรัฐมนตรีให้ทนายยื่นฟ้องผู้เกี่ยวข้องกับรายการ “เมืองไทยรายสัปดาห์” อีกครั้ง โดยนอกจากจะฟ้องร้องจำเลย 3 ฝ่ายเดิมแล้ว ยังฟ้องผู้บริหารของ บริษัทแมนเจอร์ มีเดีย กรุ๊ป จำกัด เข้าไปด้วยอีก 7 คน และเรียกค่าเสียหายอีก 1,000 ล้านบาท ฐาน หมิ่นประมาท เนื่องจากผู้ดำเนินรายการกล่าวหาว่านายกฯ ทักษิณวิ่งเต้นเพื่อให้ธุรกิจของครอบครัว ได้รับสัมปทานธุรกิจโทรศัพท์เคลื่อนที่และดาวเทียมไทยคม รวมทั้งช่วยให้ผู้ถือหุ้นของบริษัท ปตท. ถือหุ้นของบริษัททีพีไอ ซึ่งอยู่ระหว่างการปรับโครงสร้างหนี้ในราคาหุ้นที่ถูกกว่าปกติ

นอกจากนี้ ทนายความของนายกฯ ทักษิณยังยื่นคำร้องต่อศาลแพ่ง ขอให้ใช้กฎหมาย คຸ່ມគຣງຂັ້ວຊຽວກ່ອນคำพิพากษา ห้ามไม่ให้จำเลยวิพากษ์วิจารณ์นายกฯ อีก และหยุดการจำหน่าย จ่ายแจกวีซีดีรายการ “เมืองไทยรายสัปดาห์สัปดาห์” 5 ครั้ง และห้ามเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวทาง เว็บไซต์ จนกว่าการคดีความที่ฟ้องร้องไว้จะสิ้นสุด

อย่างไรก็ตาม ในวันที่ 24 พฤศจิกายน ศาลแพ่งได้ยกข้อห้ามในคำร้องคຸ່ມគຣງຂັ້ວຊຽວກ່ອນ บางข้อ เนื่องจากนายกฯ เป็นบุคคลสาธารณะ ดังนั้น สนธิและจำเลยทั้ง 9 ซึ่งเป็นสื่อมวลชน มีสิทธิ ภายใต้กฎหมายในการติดตามการทำงานของนายกฯ และเสนอข่าวได้ แต่จำเลยก็ยังไม่สามารถ จำหน่ายจ่ายแจกวีซีดีรายการ 3 ตอน หรือวิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่ทักษิณกระทำก่อนดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีได้

ในระหว่างที่เผชิญหน้ากับคดีความที่เรียกร้องค่าเสียหายรวม 2,000 ล้านบาท สนธิยังคงจัด รายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัปดาห์ต่อไป และมีการวิเคราะห์เรื่องต่างๆ ที่แม้จะไม่พาดพิงถึง นายกรัฐมนตรีโดยตรง แต่ก็อ้างถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับบุคคลรอบข้างนายกฯ เช่น กรณีที่น้องสาว ของนายกฯ ใช้เครื่องบิน C-130 ของกองทัพอากาศ ลำเลียงแขกเหวี่ยงเพื่อไปร่วมงานส่วนตัว หรือการ ตีแผ่เรื่องราวของนายเหียน ปิน นักธุรกิจชาวจีนและถือสัญชาติไทย ซึ่งสนธิอ้างว่าเป็นผู้ช่วยนายกฯ ในการดำเนินธุรกิจในประเทศจีน และเป็นตัวแทนพรรคไทยรักไทยในกรุงเทพฯ ด้วย ซึ่งการกระทำ ของคนเหล่านี้ มีเค้าความไม่ถูกต้อง

วิวาทะระหว่างนายกฯ ทักษิณและสนธิกับคณะเข้มขันขึ้นเรื่อยๆ แม้นายกฯ จะไม่ตอบโต้ หรือแสดงความเห็นเกี่ยวกับคดีความโดยตรง แต่ฝ่ายรัฐบาลก็จัดการโต้ตอบข้อกล่าวหาของสนธิ เช่น การจัดรายการชี้แจงเหตุผลและความโปร่งใสของการจัดพิธีทำบุญประเทศ ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม นำโดยนายวิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี และนายธนาทอง จันทร์างกูร หรือการชี้แจงกรณีใช้เครื่องบิน C-130 ของพ.อ.ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา รัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม ขณะที่แกนนำในพรรคไทยรักไทย นายทหารระดับสูง ประชาชนบางกลุ่มก็ออกมาแสดงความคิดเห็นต่อต้านการกระทำของสนธิ ถึงขั้นการแจ้งความให้ตำรวจจับ⁶ ส่วนสนธิและคณะก็ยังคงชูประเด็นสิทธิในการรับรู้ของประชาชนและสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนเพื่อจะตีแผ่ "ความไม่ชอบมาพากล" ที่เกิดขึ้นในรัฐบาลทักษิณต่อไป

ในการออกอากาศวันที่ 25 พฤศจิกายน สนธิได้เชิญชวนให้ผู้ชมรายการมาร่วมชุมนุมที่สวนลุมพินี ในวันที่ 9 ธันวาคม เพื่อถวายความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา และเป็นการแสดงพลังประชาชนที่ต่อต้านการกระทำผิดของนายกฯ ทักษิณ และพวกพ้อง ให้ครบ 500,000 คน

อย่างไรก็ตาม ในวันที่ 4 ธันวาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสกับคณะรัฐมนตรีและข้าราชการระดับสูง เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา มีใจความสนับสนุนให้ประชาชนสามารถวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของผู้บริหารประเทศได้ และทรงแนะนำให้คนไทยไม่ขัดแย้งกัน ปรากฏการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้ในวันที่ 6 ธันวาคม นายกฯ รัฐมนตรีให้หมายยืนถอนฟ้องคดีต่างๆ ต่อสนธิและคณะทั้งหมด

คดีความที่เกิดขึ้นระหว่างนายกฯ ทักษิณและสนธิ ล้มเหลวควบคู่กับคณะจบลงโดยไม่มีทางไต่สวนในชั้นศาล สนธิและคณะยังคงดำเนินรายการ "เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร" ต่อไป พร้อมนำพฤติกรรมน่าสงสัยในการทำงานของนายกฯ และบุคคลรัฐบาลมาตีแผ่ เช่น งบประมาณสำหรับโครงการเมกะโปรเจกต์ หรือการทำงานของรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง เช่น นายวิษณุ เครืองาม รองนายกฯ นายทนง พิทยะ รัฐมนตรีกระทรวงการคลัง ซึ่งเอื้อประโยชน์ให้กลุ่มทุนบางกลุ่ม เป็นต้น

ในภาพรวม นอกจากนายกรัฐมนตรีจะใช้กระบวนการยุติธรรม (การฟ้องร้องหมิ่นประมาท และเรียกค่าเสียหายเป็นจำนวนเงินสูงมาก) ในการตอบโต้ผู้ดำเนินรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ทั้ง

⁶ วันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 พ.ต.ท.สำเนียง สือเชียงคำ รองผกก. สส. สภอ.เมือง จ.ยโสธร เข้าแจ้งความกล่าวโทษ นายสนธิ ลิ้มทองกุล และน.ส.สโรชา พรอุดมศักดิ์ ว่าดำเนินรายการโดยกล่าวพาดพิงถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ จนได้รับความเสียหาย เข้าข่ายความผิดฐานหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 อย่างไรก็ตาม วันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 ศาลยโสธรสั่งยกคำร้องขออนุมัติหมายจับดังกล่าว โดยระบุว่า ถ้อยคำในรายการ "เมืองไทยรายสัปดาห์" มุ่งวิจารณ์ที่ตัวนายกฯ แม้จะมีบางคำเปรียบพระมหากษัตริย์ และรัชทายาท ซึ่งถือว่าไม่บังควร แต่ก็ไม่ถึงกับหมิ่นประมาท หรืออาฆาตมาดร้าย ตามมาตรา 112

สองคนตลอดจนองค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้องแล้ว ยังใช้มาตรการอื่น ๆ อีกในการพยายามแทรกแซงการนำเสนอเนื้อหาของรายการดังกล่าว อาทิ

- 1) การถอดรายการออกจากผังสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวีอย่างกะทันหัน
- 2) การพยายามระงับการออกอากาศของรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ในเคเบิลทีวีท้องถิ่นโดยอาศัยกลไกของระบบราชการผ่านรัฐวิสาหกิจซึ่งในที่นี้คือการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
- 3) การพยายามใช้กระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟ้องร้องข้างต้นเพื่อปิดกั้นการวิพากษ์วิจารณ์นายกรัฐมนตรี และการดัดแปลงข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอผ่านรายการผ่านสื่ออื่น เช่น วีซีดี เว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ต เป็นต้น
- 4) การพยายามปิดกั้นการแพร่กระจายเนื้อหาของเมืองไทยรายสัปดาห์ผ่านเว็บไซต์ www.manager.co.th ซึ่งมีอยู่ทั้งในรูปแบบข้อความ (text) และเสียง (web radio) และภาพ (web tv) และผู้เข้าถึงเนื้อหาสามารถอ่านและรับฟัง รับชมรายการดังกล่าวย้อนหลังได้ โดยใช้ความเป็นผู้ถือหุ้นของ กสท.บีบีให้ ISP ที่เป็นเซิร์ฟเวอร์ของเว็บไซต์ต้องทำตาม
- 5) การอาศัยวาทกรรมจากผู้ที่รัฐบาลมอบหมายซึ่งจะเป็นผู้ที่มีความรู้เฉพาะในประเด็นที่รัฐต้องการคลี่คลาย เช่นนายวิชณุ เครืองาม และนายธงทอง จันทรางศุ มาอธิบายต่อสาธารณชนผ่านสื่อของรัฐ (ในเรื่องการทำบุญประเทศที่วัดพระแก้ว) เพื่อสร้างความชอบธรรม

ทั้งนี้สามารถสรุปได้ว่ารัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรได้ใช้กลยุทธ์ทั้งเชิงโครงสร้างและเชิงปฏิบัติการในการจัดการและตอบโต้กับปรากฏการณ์รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ ซึ่งเป็นทั้งปรากฏการณ์ทางการสื่อสารและการเมืองที่ถูกจับตามองและกล่าวถึงมากที่สุดในช่วงปีพ.ศ. 2548 หรือตั้งแต่รัฐบาลทักษิณ (2) เริ่มปฏิบัติงาน

กลยุทธ์เชิงโครงสร้างซึ่งเห็นเด่นชัดในกรณี 1), 2) และ 4) ที่ระบุไว้ข้างบนนี้ได้กระทำผ่านระบบสื่อสารมวลชนและรับสารสนเทศที่รัฐบาลถือหุ้น หรือที่พึ่งพิงอำนาจรัฐ เช่น บริษัท อสมท.จำกัด (มหาชน) (อดีตองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย) และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟผ.) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจ

ส่วนกลยุทธ์เชิงปฏิบัติการคือในกรณี 3) และ 5) คือการพยายามใช้ประโยชน์ข้อกำหนดทางกฎหมายที่เปิดช่องโหว่ไว้ในกรณีการฟ้องร้องเพื่อปิดกั้นเสรีภาพในการนำเสนอเนื้อหาของนายสนธิ และสิทธิในการรับรู้ของประชาชน ตลอดจนเป็นการอาศัยการปฏิบัติการทางวาทกรรมของผู้ที่มีอำนาจและมีความน่าเชื่อถือเพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่ประเด็นปัญหาที่อาจจะยังเป็นที่กังขาในการรับรู้ของประชาชน

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนวิเคราะห์ภาพรวมของ นายกรัฐมนตรี พตท.ทักษิณ ชินวัตร ที่ปรากฏในรายงานนายกฯ ทักษิณคุยกับประชาชน และนายกฯ พบสื่อมวลชน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. รัฐบาลทักษิณ (2) ใช้กลยุทธ์ทั้งในเชิงโครงสร้างและเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดการกับการ สื่อสารให้เป็นไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐบาล ซึ่งกลยุทธ์เชิงโครงสร้าง จะรวมถึงวิธีการและ แนวทางดังต่อไปนี้

1.1 การเซ็นเซอร์เนื้อหา เช่น การถอดเมืองไทยรายสัปดาห์ ออกจากผังรายการของสถานี โมเดิร์นไนน์ทีวีอย่างกะทันหัน ซึ่งในกรณีนี้รัฐบาลอาศัยโครงสร้างการถือหุ้นในบริษัท อสมท. จำกัด (มหาชน) เป็นช่องทางในการถอดรายการ ทั้งนี้ กระทรวงการคลังถือหุ้นในบริษัทดังกล่าวทั้งสิ้น 77.28% (ดูภาคผนวก)

1.2 การพยายามถือครองหุ้นในองค์กรสื่อโดยพันธมิตรของรัฐบาล เช่น กรณีการถือหุ้นใน เครือมติชน และเครือโพสต์ พับลิชชิง โดยบริษัท จีเอ็มเอ็ม มีเดีย ของนายไพบูลย์ ดำรงชัยธรรม เพื่อนสนิทของนายกรัฐมนตรี

1.3 การปรับเปลี่ยนโครงสร้างสื่อของรัฐให้เป็นเอกชน หรือลักษณะเชิงพาณิชย์มากขึ้น เพื่อ เปิดทางให้แก่ สื่อขนาดใหญ่สามารถเข้าไปกำหนดทิศทางของเนื้อหาได้มากขึ้นในอนาคต เช่น กรณี ของการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของ สทท.11 ให้เป็น SDU และการปลดล็อกโฆษณาซึ่งเป็นเงื่อนไข ข้อกำหนดด้านเนื้อหาที่มีมาแต่เดิม แต่ก็ยังคงสภาพการเป็นกระบอกเสียงของรัฐไว้เช่นเดิม

1.4 การใช้กลไกของรัฐและหน่วยงานของราชการต่างๆ ในการปิดกั้น คุณภาพ และแทรกแซง กระบวนการนำเสนอเนื้อหาของสื่อมวลชน หรือ การแพร่กระจายเนื้อหาผ่านสื่อสารสนเทศอื่นๆ เช่น

1.4.1 กรณีการปิดเว็บไซต์ www.fm9225.com และ www.thai-insider.com โดย cyber-inspector ของกระทรวงไอซีที และบริษัท กสท. โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)

1.4.2 กรณีการเข้าตรวจค้น และแสดงถึงลักษณะอันคุกคามต่อองค์กรและผู้ ปฏิบัติการสื่อ คือ สำนักงานของสถานีวิทยุคลื่น 92.25 FM โดยเจ้าหน้าที่ กกช. และเจ้าหน้าที่ ตำรวจ

1.4.3 กรณีการพยายามปิดกั้นการนำเสนอเนื้อหาของรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ ผ่านเคเบิลท้องถิ่น (โดยดำเนินการปิดกั้นผ่าน กฟผ.) และผ่านเว็บไซต์ (โดยดำเนินการปิดกั้นผ่าน บริษัท กสท. (โทรคมนาคม) จำกัด (มหาชน)

1.5 การแทรกแซงความเป็นอิสระของกองบรรณาธิการ เช่น ในกรณีของการปลดบรรณาธิการและบีบบังคับให้บรรณาธิการข่าวลาออก ที่เป็นแรงกดดันจากคนในรัฐบาลต่อกองบรรณาธิการ และฝ่ายบริหารของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ หลังมีการลงข่าวผิดเรื่องรันเวย์ร้าวที่สนามบินสุวรรณภูมิ

1.6 การออกกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเนื้อหาในสื่อมวลชน เช่น การออกพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินในสภจังหวัดชายแดนภาคใต้

ส่วนกลยุทธ์เชิงปฏิบัติการรวมถึงแนวทางต่างๆดังนี้

1.7 การใช้วาทกรรมการเมืองที่มีหน้าที่เชิงกลยุทธ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การสร้างภาพของฝ่ายตรงข้ามในทางลบ การกล่าวโทษ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความไม่ชอบธรรมในการกระทำของผู้อื่น ขณะที่ใช้วาทกรรมที่มีนัยยะแห่งความรับผิดชอบ ความกล้าหาญ ความเด็ดขาด เพื่อแสดงถึงความชอบธรรมของตนในฐานะผู้นำที่ดี เป็นต้น

1.8 การใช้สัญลักษณ์ เพื่อแสดงถึงการไม่ให้ความเคารพ หรือลักษณะอันไม่พึงประสงค์ของสื่อมวลชน เช่น การใช้เครื่องหมายวงกลม มีกากบาทสีน้ำเงินที่แปลว่า “คำถามไม่สร้างสรรค์” ในรายการ “นายกฯพบสื่อมวลชน”

1.9 การใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เช่น การที่นายกรัฐมนตรีฟ้องหมิ่นประมาทผู้ดำเนินรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ และการยื่นคำร้องต่อศาลของใช้กฎหมายคุ้มครองไม่ให้จำเลยวิพากษ์วิจารณ์ตน หยุดการแจกจ่ายวีซีดีที่มีเนื้อหารายการและการเผยแพร่ข้อมูลทางเว็บไซต์ จนกว่าจะสิ้นสุดการไต่สวนในศาล

2. กลยุทธ์การสื่อสารที่รัฐบาลทักษิณ (2) ใช้เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

2.1 เพื่อปิดกั้นการรับรู้ของประชาชนต่อข้อมูลข่าวสารที่เป็นความเสี่ยงต่อเสถียรภาพของรัฐบาล

2.2 เพื่อสร้างความไม่น่าเชื่อถือ (discredit) ให้แก่สื่อมวลชน โดยเฉพาะกลุ่มที่ชอบวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล

2.3 เพื่อสร้างอำนาจให้แก่รัฐบาลและพันธมิตรรัฐบาลในการควบคุมการผลิตเนื้อหาในสื่อมวลชน และสื่อสารสนเทศให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

2.4 เพื่อสร้างผลประโยชน์เชิงพาณิชย์จากการแปรสภาพสื่อของรัฐ และเพื่อเปิดทางให้แก่สื่อเอกชนรายใหญ่เข้าครอบครองความเป็นเจ้าของ

2.5 เพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่นโยบาย การตัดสินใจ ผลงาน และการดำเนินงานใดๆของรัฐบาล อันจะนำไปสู่ประชาติที่สนับสนุนการดำรงอยู่ของรัฐบาล

2.6 เพื่อโน้มน้าวใจให้ประชาชนเชื่อถือและมีความศรัทธาในผู้นำ

3. กลยุทธ์การสื่อสารที่รัฐบาลทักษิณ (2) ใช้สะท้อนลักษณะที่เป็นทั้งการสืบเนื่อง และเปลี่ยนแปลง จากสมัยรัฐบาลทักษิณ (1) โดยมีภาพรวมประมวลได้ดังนี้

3.1 การเซ็นเซอร์เนื้อหาจะปรากฏเด่นชัดเฉพาะในกรณีการถอดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ออกจากผัง เป็นที่น่าสังเกตว่า มาตรการในลักษณะนี้ปรากฏน้อยมากเมื่อเทียบกับในสมัยรัฐบาลทักษิณ (1) (ดูเพิ่มเติมใน พิงรอรอง รามสูต รัตนันท์, อ้างแล้ว) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารายการที่ยังเหลืออยู่ได้ผ่านการเลือกสรรแล้วว่าไม่มีสาระอันเป็นความเสี่ยงต่อเสถียรภาพรัฐบาลหรือในอีกแง่หนึ่ง ผู้ผลิตหรือดำเนินรายการได้เรียนรู้จากสภาวะที่มีการเซ็นเซอร์เนื้อหาบางอย่างเข้มข้นในช่วงรัฐบาลทักษิณ (1) จึงเซ็นเซอร์ตัวเอง

3.2 การใช้กระบวนการทางยุติธรรม เช่น การฟ้องหมิ่นประมาท จะมีลักษณะที่เข้มข้นมากยิ่งขึ้น และมีนัยยะทางการเมืองอย่างชัดเจน เช่น จากในยุคทักษิณ (1) ที่บริษัทชิน คอร์ปอเรชั่น ได้ฟ้องร้องสื่อมวลชน คือ นสพ. ไทยโพสต์ และเลขาธิการ คปส. คือ นส. สุภิญญา กลางณรงค์ ในข้อหาหมิ่นประมาท การฟ้องดังกล่าวกระทำโดย บริษัทชิน คอร์ปอเรชั่น ซึ่งเป็นบริษัทที่ถือหุ้นใหญ่โดยครอบครัวของนายกรัฐมนตรี และมีสถานะเป็นนิติบุคคล ทว่าในกรณีการฟ้องผู้ดำเนินรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ และบริษัทผู้ผลิต เป็นการฟ้องโดย พตท. ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งมีตำแหน่งทางการเมืองเป็นนายกรัฐมนตรี จึงเสมือนเป็นการประกาศอย่างชัดเจนถึงจุดยืนทางการเมืองและความตั้งใจที่จะใช้มาตรการทางกฎหมาย ในกรณีที่ถูกสื่อมวลชนกล่าวหาพาดพิงหรือสื่อสารให้ได้รับความเสียหาย

3.3 การใช้อำนาจทุนเพื่อครอบครองกิจการสื่อที่ขอบตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ปรากฏชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในกรณีของเครือ GMM Media ซึ่งเป็นพันธมิตรของรัฐบาลซื้อหุ้นเครือ Post Publishing และเครือมติชน ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ในเชิงธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ (ดูตัวเลขรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์) สะท้อนให้เห็นว่าเป็นการลงทุนที่มีผลกำไรต่ำกว่ากิจการที่เป็นแกนหลักของ GMM Media มาก จึงไม่น่าจะเป็นแรงจูงใจทางธุรกิจที่ทำให้มีการครอบครองกิจการของสื่อสิ่งพิมพ์ทั้ง 2 เครือ แต่เป็นแรงจูงใจทางการเมือง เพื่อควบคุมทิศทางของเนื้อหาในสื่อที่ทั้ง 2 เครือสิ่งพิมพ์ผลิตมากกว่า

3.4 การใช้วาทกรรมทางการเมืองเพื่อสร้างอำนาจให้แก่รัฐบาลปรากฏบ่อยและต่อเนื่องยิ่งขึ้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นการนำเสนอวาทกรรมเพื่อสนับสนุนการชี้แจงและคลี่คลายสถานการณ์ที่รัฐบาลถูกตรวจสอบหรือถูกตั้งคำถาม ทั้งนี้ หน้าที่เชิงกลยุทธ์ของวาทกรรมดังกล่าวคือการสร้างภาพความเป็นผู้นำที่ดี การสร้างความไม่ชอบธรรมให้ฝ่ายตรงข้าม และการสร้างความคลุมเครือ/เลียงประเด้น เป็นต้น

3.5 การกำหนดวาระข่าวสารโดยรัฐบาล มีความพยายามใช้วิธีการใหม่ในการกำหนดวาระข่าวสารในช่วงรัฐบาลทักษิณ (2) กล่าวคือ การจัดฉาก และควบคุมประเด็นข่าวสารผ่านรายการที่รัฐบาลเป็นเจ้าภาพอย่าง รายการนายกฯ ทักษิณพบสื่อมวลชน ซึ่งดำเนินการได้เพียง 8 ครั้ง ก็ต้องเลิกไปเพราะกระแสต่อต้านจากนักวิชาชีพสื่อมวลชนที่เข้าร่วม ซึ่งมองว่าการใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อถึงความสร้างสรรค์และไม่สร้างสรรค์เป็นการไม่ให้เกียรติซึ่งกันและกัน

บรรณานุกรม

กาญจนา แก้วเทพ, 2543. สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. กรุงเทพฯ :
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จิตินันท์ พงษ์สุทธิรักษ์ และวีรยุทธ กาญจน์ชูฉัตร, 2547. การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต.
กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

พิรงรอง รามสูต อดะนันท์, 2547. การกำกับดูแลเนื้อหาหนังสือพิมพ์. กรุงเทพฯ :
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

พิรงรอง รามสูต อดะนันท์ และ นิธิมา คณานินันท์, 2547. การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต.
กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เอกสารสรุปการสัมมนาวิชาการ เรื่อง “50 ปี
โทรทัศน์ไทยกับการปฏิรูปสื่อของรัฐ” จัดโดย ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 20 กันยายน พ.ศ.2548.

สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2547. รายงานสถานการณ์ด้านสิทธิเสรีภาพ
สื่อมวลชนในรอบปี 2546. กรุงเทพฯ.

อรรถพร ปิณฑน์โอวาท, 2546. การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2548. “เสรีสื่อ เสรีประชาชน” เอกสารประกอบสัมมนาเรื่อง “บทเรียนจากการ
ยุบสื่อ: กรณีมติชน และโพสต์” จัดโดยศูนย์เศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 20 กันยายน พ.ศ.2548.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2547. สื่อสารมวลชนเบื้องต้น สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2546. สื่อมวลชนในยุคปฏิรูป. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คบไฟ.

Ito, Youichi, “The Influences of Historical Experiences on the Japanese Political
Communication Research” Keio Communication Review 25, 2003: pp. 3 - 17.

Nain, Zaharom, Portraying Poverty : the Media and the Poor in Malaysia. in Media and
Human Rights in Asia. Singapore : AMIC

“Media groups decry legal blitz on 'Post' ,“ Bangkok Post. (18 August 2005): p.3.

“No crack does not mean there is no corruption,” Thai Day. (17 August 2005): p.6.